

Hon vågar att komma nära med hjälp av kameran. Nu möter du henne en gång i månaden i NWT:s Helg. Filmaren Sara Broos hittar inspiration i Berlin men hjärtat och livet finns i Fryksdalen.

Om skildringar av landsbygd och storstad

Jag är på ett stort internationellt konvent om film och TV-serier. Det är dålig luft inne i mässhallen, alldeles för hög ljudvolym, många seminarier som pågår parallellt. Nyckelpersonerna är där och trendanalytikerna och de som tror sig veta hur framtiden kommer se ut och vad publiken vill ha. Det råder en boom just nu inom TV-serier över hela världen. En föreläsning handlar om risken för beroende. Att publiken sitter uppe hela nätter och inte kan sluta titta, ser avsnitt efter avsnitt, säsong efter säsong. Mest populärt är crime och intresset för psykotiska seriemördare och bestialiska mord, främst på unga kvinnor, verkar aldrig avta. Lars von Triers senaste film "The House That Jack Built" lär vara så obehaglig med ett överflöd av makabra mord skjutning av barn, lemlästade kroppar, att ett hundratal upprörda människor lämnade salongen under premiärvisningen i Cannes förra året. En beskrivning av filmen som återkommer i flera recensioner är "tortyrpor". En ung producent jag pratar med säger att han lever helt i en slags metaverklighet genom alla de bilder från film och massmedia som han tar del av. Hur stark påverkan filmen har och därmed också ett ansvar för vilka bilder som reproduceras. Veldig ofta stereotypa; lantisen som mindre vetande och excentrisk, invandraren som kriminell, överklassen som ytlig. Och så allt explicit våld.

När en äldre manlig producent börjar förklara för mig vilken sorts film "folk på landet" gillar (lättköpt underhållning med förutsägbara historier) tappar jag tålmodet. "Jag är också landsortsbo", svarar jag. Hur kan man generalisera så? Vad vet han egentligen som troligen aldrig rört sig utanför storstaden (om jag ska vara fördomsfull). Och så tänker jag på den fullsatta visningen av den sydcoreanska arthousefilmen "Bränd", 2,5 timme långsamt berättat mästertligt drama, som Filmklubben i Sunne visade på Teaterbiografen tidigare i vår. Det var inte enbart kulturmänniskor i salongen, utan alla möjliga. I filmen "Leslie Brinner" på SVT berättar den unga svarta artisten Leslie Tay om upplevelsen av att bli diskriminerad, kategoriserad; "De säger att de känner min sort. Men det finns ingen sort. Alla människor är olika. Jag är inte en sort." När min morfar hamnade på äldreomsorg hem parkerades alla åldringar framför Bingolotto på högsta volym. Min morfar hatade Bingolotto men någon hade bestämt att såna som han tycker om att kolla på Bingo. Det är sånt gamla gillar hade personalen bestämt.

Tänker på hur samhället känns alltmer polariserat med klassförakt åt alla håll, klyftor som ökar och hur det återspeglas i filmer och serier, ibland nyanserat och intressant och ibland genom att befästa fördomar. Jag ser TV-serien "Störst av Allt", den första svenskproducerade originalserien för Netflix, baserad på Malin Persson Giolitos roman. En skildring av överklassen i Stockholm, en skolskjutning på Djursholms allmänna gymnasium. Det är en fantastisk serie, men ingen smickrande bild av överklassen och den samhällselit som bor i gigantiska villor med pool, tjänstefolk och lyxiga semester på lyxyachter på Rivieran. En kall, ytlig värld med droger och överflöd, där framgång mäts med vem som har dyrast handväska och åker lyxigaste sportbilen till skolan. Jag kommer att tänka på hur landsbygden skildras på film; väldigt ofta i form klichéer och med den utomståendes perspektiv. En storstadsmänniska som återvänder till bygden och möts av inskränkthet där

"Marit Kaplas intervjubok är fantastisk och människorna hon suttit och fikar med i timmar i deras kök har lånat ut sina ord till boken", skriver Sara Broos. FOTO: TRINIDAD CARRILLO/PRESSBILD

landsortsbefolkningen är rädda för det främmande och blir provocerade. Medan storstadsmänniskan står för öppenhet, tolerans och fördomsfrihet. Hon är bildad och civiliserad medan lantisen är obildad och ociviliserad. Mönstret går igen i filmer som "Så som i himmelen", "Masjävlar", "Jägarna", "Ånglagård" för att bara nämna några. På väg ut för att ta luft möter jag en regissör uppväxt i stan som gjort en fantastisk landsortsskildring på film, det finns så klart undantag. Och jag tror inte man själv behöver känna den värld man skildrar utan och innan eller vara född in i den för att kunna ge en mångfacetterad bild. Allt handlar om vilken blick man har, med vilken slags öppenhet man möter andra världar.

Litteraturen upplever jag att det ofta finns mer nyanserade skildringar av landsbygden. När jag kör runt i norra Värmland en dag för att filma i Östmark lyssnar jag samtidigt på ljudinspelning av Marit Kaplas 800 sidor tjocka bok "Osebol". Hon är själv uppväxt i byn och har återvänt för att skildra alla invånare i den lilla byn norr om Torsby; byggjobbare, lärare, skogsarbetare, brandmän, grävmaskinister, undersköterskor, konstnärer, inflyttade, äldre och unga.

Marit Kaplas intervjubok är fantastisk och människorna hon suttit och fikar med i timmar i deras kök har lånat ut sina ord till boken. En kör av röster, om kärleken till älven, det mystiska, om den rymd och frihet som finns på landet, längtan bort och hem. Ingen exploatering, exotifiering utan livet rakt upp och ner skildrat med värdighet och respekt och med en blandning av det råa och milda. Alla dessa livsöden och berättelser som alla invånarna själva framför så uttrycksfullt.

*Jag har blivit van vid rymd.
Både inne och ute.
Friheten och rymden
och sen människorna...
Du har inte människor omkring dig här,
utan individer.
Man kommer varandra närmare.
(Ur "Osebol". Citat Istvan Foth, konstnär och
entreprenör)*

Jag tänker på hur rikt livet är här. Hur många olika slags världar som finns. Osebol blir ett mikrokosmos som innefattar allt. Och hur fantastiskt det är att få ta del av allas olika perspektiv och tankar, utifrån en och samma plats. Hur lätt det är att tro att alla tänker likadant bara för att de råkar leva på samma lilla del av världen.

Marit avslutar sin bok med ett eget citat; "I dag när jag står på grusvägen som går förbi huset och tittar in mot det, känns det som om jag fortfarande bor där. Osebol växte fast i mig. Bara här ligger horisonten på rätt ställe." (Marit Kapla, ur "Osebol")

När jag scollar igenom det oändliga utbudet av filmer och serier på Netflix och HBO som alla försöker överträffa varandra i brutala våldsskildringar, bestialiska mord och exotiska miljöer längtar jag efter en TV-serie som skildrar livsödena och berättelserna i en by som Osebol. Jag är helt övertygad om att människor över klassgränser, språk, nationsgränser skulle känna igen sig, kanske inte i allt. Men i mycket. Eftersom de historier som berättas berör något djupt allmänmänskligt.

